

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

ΚΛΗΡΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΕΘΝΙΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΕΓΕΛΟΥ

ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΑΥΤΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΔΙΑΝΟΗΣΙΝ

ΤΟΜΟΣ Α'

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1939

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΕΘΝΙΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΕΓΕΛΟΥ

ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΑΥΤΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΔΙΑΝΟΗΣΙΝ

ΤΟΜΟΣ Α'

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1939

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΤΗ ΙΕΡΑΙ ΜΝΗΜΗΙ
ΤΟΥ ΑΛΗΣΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ
ΕΥΛΑΒΩΣ ΤΟΔΕ ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ διὰ τοῦ μύθου καὶ τῆς ποιήσεως ταχέως περρωθεῖσα θεσπεσία καὶ ὑψηλὴ τῶν ἡμετέρων προγόνων διάνοια ἠδυνήθη προίμως νὰ ἐξαρθῇ καὶ θαυμασίως μεταρσιωθῇ εἰς τοὺς ἀτέρμονας τοῦ ὑπὲρ αἰσθησιν κόσμου αἰθέρας· κατώρθωσε νὰ δολιχοδρομήσῃ ἀνὰ τὸν ὑπερουράνιον κόσμον καὶ κατοπτρεύσῃ τὸ ἀπέραντον τῆς ἀληθείας πεδῖον, ἐν ᾧ εὐδαίμων ἢ οὐρανοβάμων ψυχὴ ἀπολαύει τῆς θέας τῶν θείων καὶ αἰδίων ὄντων. Τοῦ νέκταρος δὲ τῆς ἀληθείας ἐμπλησθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς τῆς ἀκροτάτης ἰδέας καταυγασθεῖσα συγκατέβη εἰς τὸν πρόσγειον τοῦτον καὶ αἰσθητὸν κόσμον καὶ κατελθούσα ὑπετύπωσε ἐν αὐτῷ ὅσα μεγάλα κατεῖδε καὶ ὑπερφυῆ ἐν τῇ ἀμηχάνῳ ἐκείνῃ καὶ μακαρίᾳ μετεωροπορίᾳ. Οὕτω δὴ κατὰ θεῖα πρότυπα διεσώθη καὶ ἠγλάισε τὸν ἀνθρώπινον βίον, διεκόσμησε καὶ ἐμόρφωσε τὴν πολιτείαν, ἐπενόησε τέχνας καὶ ἐδημιούργησεν ἐπιστήμας καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ ὄρατοῦ καὶ παροδικοῦ τὴν σφραγίδα τοῦ ἀοράτου καὶ αἰωνίου. Διήρθρωσε τὴν ἀνθρωπίνην λαλιὰν εἰς ἐμμελῆ ἁρμονίαν καὶ διέπλασε θεοειδῆ γλῶσσαν, ἀνίδρυσεν ἀπαράμιλλα τῆς τέχνης ἔργα καὶ ἀνήγειρεν ἐκπρεπῆ καὶ ἄφθιτα τοῦ καλοῦ ἐνδiciaιτήματα, ἐν οἷς ἐπανθεῖ νεότης ἀγῆρως καὶ γαλήνη οὐρανία καὶ ἀμύθητος. Καὶ ὅπερ μέγιστον καὶ σπουδαιότατον, παρήγαγε καὶ ἀνέπτυξε τὴν στοχαζομένην τῆς ἐπιλύσεως τῶν ὑψίστων τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου προβλημάτων φιλοσοφίαν, ἧς θριγκὸς καὶ κορωνίς, ἀέτωμα καὶ ἐπιστέγασμα μεγαλοπρεπέστατον ἐπίκειται ἡ πλατωνικὴ καὶ ἀριστοτελικὴ ἰδεολογία.

Ὅποσον ἡ φιλοσοφία καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ ἰδεολογικὴ συντελεῖ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐπίδοσιν καὶ προκοπὴν καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνθήσιν καὶ ἀκμὴν, πρόκειται ἀφ' ἑαυτοῦ εὐδῆλον καὶ ὑπὸ τῆς ἱστορίας εἶναι κεκυρωμένον. Οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν ὑπῆρξαν ἀναστήματα καὶ παιδεύματα μεγάλων φιλοσόφων ἢ δὲ ἀναμόρφωσις καὶ ἀνύψωσις τῶν πολιτειῶν καὶ κρατῶν συμπίπτει πρὸς τὴν ἐμφάνισιν καὶ διάδοσιν ἐκπάγλων φιλοσοφικῶν καὶ μάλιστα ἰδεολογικῶν συστημάτων. Οὕτως, ἵνα ἐπὶ παραδειγμάτων εἵπωμεν, ὁ περικλεέστατος πολιτικὸς τῶν ἰσοτεφάνων Ἀθηναίων Ὀλύμπιος Περι-

κλῆς ἔσχε φιλοσόφους ἀρίστους διδασκάλους τὸν διαλεκτικὸν Ἐλεάτην Ζήνωνα καὶ τὸν πρὸς ἑρμηνείαν τοῦ κόσμου εἰσηγητὴν τοῦ νοῦ Ἀναξαγόραν. Ὁ δὲ πρᾶος καὶ φιλανθρωπώτατος Ἰπαμεινώνας, εἰς τῶν ὁμολογουμένως σπουδαιωτάτων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγένετο μαθητὴς τοῦ πυθαγορείου Λύσιδος καὶ τοῦ σωκρατικοῦ Σιμμίου. Ὁ δὲ μεγαλοφυέστατος καὶ ἐνδοξότατος στρατιωτικὸς καὶ πολιτικὸς καὶ φιλόσοφος βασιλεύς, ὁ τὴν Ἀνατολὴν ὅλην ἡμερώσας καὶ τὸν ἀθάνατον ἑλληνικὸν πολιτισμὸν μέχρι περάτων τῆς Ἀσίας διαδώσας, ὁ τοὺς ἀνθρώπους εἰς δύο οὐχὶ κατὰ τὸ γένος ἀλλὰ κατὰ τὸ ἦθος διαχωρίσας, καὶ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς Ἕλληνας τοὺς δὲ κακοὺς βαρβάρους ὀνομάσας¹, ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἀλέξανδρος, ἦτο, ὡς γνωστόν, διαπρεπὴς καὶ προσφιλὴς μαθητὴς τοῦ δαιμονίου Ἀριστοτέλους, τοῦ κληρονόμου τῶν ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος.

Ἐν τοῖς νεωτέροις πάλιν χρόνοις ὁ περιάνθυμος τῆς Καινιξβέργης φιλόσοφος διὰ τῆς οἰκείας θεωρίας καὶ μάλιστα διὰ τοῦ ἠθικοῦ ἀξιωματος τῆς κατηγορικῆς προσταγῆς ἐνεποίησεν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ὁμοεθνῶν ζωηρὰν τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ καθήκοντος, παρεσκεύασε τὰς υπερόχους διανοίας καὶ ἐσφυρηλάτησε τοὺς ἀδαμαντίνους χαρακτῆρας τοῦ ἔθνους τῶν Γερμανῶν. Καὶ ἕτερος δὲ ὡσαύτως τῶν Γερμανῶν φιλόσοφος ἐπιφανής, ὁ Φίχτιος, διὰ τῆς περὶ ἐλευθερίας τοῦ Ἑγὼ θεωρίας καὶ τῶν περιφήμων «Λόγων πρὸς τὸ Γερμανικὸν ἔθνος» ἐδίδαξε καὶ ἐνεθουσίασε τὸν λαόν, ἐρρίπισε τὴν φιλοπατρίαν καὶ ἐπέτρυνε τὸ φρόνημα αὐτοῦ, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ῥήξῃ τὰ δεσμὰ καὶ ἀποσεισῇ τὸν ζυγὸν τοῦ ὡς μείζονος ἢ κατ' ἀνθρώπινον καὶ ἀκαταγωνίστου φαινομένου δεινοῦ αὐτοκράτορος, ὃν «ψυχὴν τοῦ κόσμου» ὁ πολλὸς Ἐγγελος ἀπεκάλεσεν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη προσέτι σεπτὴ χορεία τῶν μεγάλων συγγραφέων, τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ποιητῶν, ἐν οἷς διαλάμπουσιν ὁ Δεϊβνίτιος καὶ ὁ Οὐόλφιος, ὁ Λέσσιγγ καὶ ὁ Ἐρδερους, ὁ Σίλλερ καὶ ὁ Γκαϊτε, ὁ Σέλλιγγ καὶ ὁ Ἐγγελος, ἐν μεγάλῃ συνεβάλετο μοίρᾳ εἰς τὴν ἀνάπλασιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν δόξαν τῆς Γερμανίας διὰ τῆς ἀνιχνεύσεως καὶ μνήσεως τοῦ δυσπρόσιτου κόσμου τῶν αἰωνίων ἰδεῶν. Ἡ πρὸς ἐκείνας ἀνάβλεψις καὶ ἀνάτασις ἐξευγενίζει καὶ ἐξυποῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἄγει εἰς μεγαλοουργίαν τοὺς λαούς. Διότι αἱ ἰδέαι συνιστῶσι τὴν οὐσίαν τοῦ Ἀπολύτου, ὑπάρχουσιν ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν ὄντων καὶ ἀποτελοῦσι τὸν σφυγμὸν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου· ἢ δὲ κατὰ τὸ δυνατόν πρὸς ἐκείνας προσέγγισις καὶ ὁμιλία

¹ Πλουτ. περὶ Ἀλεξ. τύχ. ἢ ἀφ. 1, 6.

ποιεῖ τὴν ἀληθῆ ὑπαρξιν καὶ τὴν πραγματικὴν τῶν καθ' ἕκαστον τελείωσιν.

Καὶ αἰετοτε μὲν πρὸς τὰς ἰδέας ἀλλὰ μάλιστα καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν τοῖς καιροῖς τοῖς χαλεποῖς ὡς πρὸς ἀειλαμπῆ καὶ ζωογόνον ἥλιον πνευματικὸν ὀφείλει νὰ ἀποβλέπῃ ἢ ἀνθρωπότης, εἰ μὲλλῃ τὸν ὑψηλὸν αὐτῆς νὰ ἐπιτελῇ προορισμὸν καὶ νὰ μὴ διάγῃ βίον χαμερπῆ καὶ βοσκηματώδη τὸ ὄμμα ἔχουσα κατακεχασμένον ἐν βορβόρῳ τινὶ βαρβαρικῷ. Νῦν λοιπὸν αὕτη, ὅτε ἀπὸ τινος χρόνου καταπεσοῦσα καὶ εἰς τὰ μυσάρᾳ καὶ ἀπεχθῆ τοῦ ὕλισμοῦ τενάγῃ κυλινδηθεῖσα συναισθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνακύβῃ καὶ εἰς ἑαυτὴν ἐπανέλθῃ, νῦν δὴ ἐπάναγκες ἐν αὐγῇ καθαρᾷ νὰ ἐποπτεύσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀτενίσῃ εἰς τὸ φαινοδόλον καὶ λαμπρὸν βασίλειον τῶν ἰδεῶν, ὧν ἡ θεραπεία ἀναδεικνύει τοὺς ἥρωας τῆς ἀρετῆς καὶ ἀπεργάζεται μονονουχί τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ὁδὸν ταύτην τὴν βασιλικὴν καθῆκον ἔχει ἀπαραίτητον νὰ βαδίσῃ ἀκλινῶς, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, τὸ ἔθνος τὸ ἐλληνικόν· διότι αὐτὸ ἀπεκάλυψε τὰς ἰδέας, αὐτὸ διὰ τῆς ἐνθέου λατρείας καὶ ἀκραιφνοῦς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ ἰδεῶδες ἐξήρθη τὸ πάλαι εἰς τὰ ἀθέατα τοῦ διανοητικοῦ βίου ὕψη, διέγνω ἀρκούντως καὶ ἀπετύπωσεν ἐκπρεπῶς τὴν θεσπεσίαν εἰκόνα τοῦ αἰδίου, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ. "Ἐχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους λαοὺς ἡμεῖς οἱ "Ἕλληνες πατρώζοντες νὰ ἐγκύψωμεν εἰς τὰ τιμαλφέστατα προγονικὰ κειμήλια, νὰ σπουδάσωμεν τὰ ἀρχαῖα φιλοσοφήματα καὶ εἰσχωρήσωμεν μυσταγωγούμενοι εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ πανσέπτου ναοῦ τῶν ἰδεῶν, ὃν καλλιπρεπῆ καὶ ἀθάνατον ἀνίδρυσεν ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους. "Ἐπὶ τούτοις ὀφείλομεν νὰ οἰκειωθῶμεν πρὸς τὰ νεώτερα φιλοσοφήματα καὶ μάλιστα πρὸς ὅσα ἐξ αὐτῶν ἀποτελοῦσιν οἷον εἰ συνέχειαν τῶν ἀρχαίων ἐν τῇ τάσει τῇ ἰδεολογικῇ. Τοιαῦτα δ' εἶναι κατ' ἐξοχὴν τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἀναφανέντα ἰδεοκρατικὰ συστήματα, ἐν οἷς προέχει καὶ ὑπερλάμπει ἐξαιρετικὸν τὸ ἐγγελικόν. Οὕτω θὰ ὑπηρετήσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Διότι εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθῃ ἐκείνη εἰς τὴν πρώτην καὶ φαινήν ἐστίαν, εἰς τὴν παλαίφατον αὐτῆς καὶ ἔνδοξον κοιτίδα· εἶναι πρέπον νὰ ἀναφθῇ καὶ πάλιν τὸ πῦρ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Προμηθέως ἐν τῇ κλεινῇ καὶ μεγαλωνύμῳ Ἀκαδημίᾳ.

Μετὰ τὰς εἰς τὴν πλατωνικὴν φιλοσοφίαν ἀναφερομένας μελέτας ἡμῶν ἔδει νὰ ἀσχοληθῶμεν περὶ τὸν κυριώτατον ἀντιπρόσωπον τῆς νεωτέρας ἰδεολογίας, οἷος θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ "Ἐγγελος. Τὸ φιλοσο-

φικόν σύστημα αὐτοῦ ἐπεχειρήσαμεν νὰ ὑποτυπώσωμεν στοιχοῦντες τῇ μεθόδῳ, ἣν ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις ἡμῶν μέχρι τοῦδε μετήλιθομεν καὶ ἦν ἄλλως αὐτὸς οὗτος ὁ μέγας Γερμανὸς φιλόσοφος πρῶτος συνέστησε καὶ ἐφήρμοσε. Κατὰ τὴν μέθοδον λοιπὸν ταύτην τὴν ἀντικειμενικὴν ἀναπύσσομεν τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐγέλου ἀπροκαταλήπτως καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πολυαρίθμων καὶ ἐν πολλοῖς δυσσυμβλήτων συγγραμμάτων αὐτοῦ, ὧν ἡ κατανόησις μεγάλην ὁμολογουμένως παρέχουσα δυσχέρειαν οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ὁμοειθνεῖς τοῦ φιλοσόφου ἀπαιτεῖ χρόνον μακρὸν καὶ πόνον οὐ μικρόν. Ἐν ἰδίῳ δὲ κεφαλαίῳ ποιούμεθα διεξοδικὴν τοῦ προκειμένου συστήματος κριτικὴν ἐπισκόπησιν ὑποτυποῦμεν δὲ τὴν θέσιν ἡμῶν ἐναντι τῆς ἐγγελικῆς καὶ τῆς ὅλης καθόλου φιλοσοφίας.

Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου ἡμῶν ἐνομίσαμεν πρέπον νὰ παραστήσωμεν συντόμως ἀλλ' ἅμα ὅσον ἔνεστιν ἀκριβῶς τὴν ὑπὸ τοῦ φιλοσοφήματος τοῦ Ἐγέλου ἀσκηθεῖσαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν διανόησιν τῶν τε ὁμοχρόνων καὶ τῶν ἐπιγενεστέρων καὶ δὴ οὐ μόνον ἐν Γερμανίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις ἡμερωμέναις χώραις. Τοιοῦτο συμπλήρωμα συνθετικὸν καὶ καθολικὸν δὲν ἐπεχειρήθη, καθ' ὅσον γινώσκομεν, ὑπὸ ἄλλου τινὸς πρότερον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοῦ ὑπερφημοῦς ἀνδρὸς ἐπίδρασις ἐκτείνεται μᾶλλον ἢ ἦτιον ἐπὶ τοὺς πλείστους τῶν μετ' αὐτὸν γενομένων φιλοσόφων καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς δ' ἔτι χρόνοις διατελεῖ κρατοῦσα ἰσχυρὰ πανταχοῦ καὶ ἰδίᾳ ἐν Γερμανίᾳ, εὐνόητον ὅτι τὸ οἰκειὸν μέρος τῆς παρουσίας πραγματείας δύναται νὰ θεωρηθῇ τρόπον τινὰ ὡς ἐπιτομὴ καὶ σύνοψις τῆς νεωτέρας καὶ συγχρόνου φιλοσοφίας.

Κατὰ πόσον ἐπετύχομεν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ καὶ ἂν καταρωθώσαμεν νὰ πορίσωμεν ἔργον ὅσον ἐποθοῦμεν ὠφέλιμον, δὲν γινώσκομεν. Ἀλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι τοῦ μακροῦ μόχθου ἀρίστην θὰ θεωρήσωμεν ἀμοιβήν, εἰάν τὸ βιβλίον ἡμῶν συντελέσῃ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀγάπην τῆς φιλοσοφίας καὶ παρορμήσῃ εἰς σπουδὴν καὶ ζήτησιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἰδεώδους, ὕπερ ἐντόνως ἀπαιτεῖ ἡ εὐγενῆς κληρονομία καὶ ἡ φύσις ἡ ἑλληνικὴ.

Ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ ἐκφράσω καὶ δημοσίᾳ τὴν προσήκουσαν εὐχαριστίαν πρὸς τὴν ἀριστοῦχον φιλόλογον κ. Ἄνναν Γκαρμιάτη-Θεοδωροπούλου, ἣτις εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων καὶ τὴν σύνταξιν τῶν πινάκων προθύμως ἐπεκούρησεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος Σελ. ζ'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ φιλοσοφία τῶν ἰδεῶν. > 1

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΕΓΕΛΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΑΥΤΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

2. Βίος καὶ συγγραφή τοῦ Ἐγέλου. > 17

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

3. Ἡ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ἐγέλου κρατοῦσα φιλοσοφία > 50

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

4 Αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐγέλου. > 60

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Λογική.

5. Ἔργον τῆς Λογικῆς > 72

6. Περὶ τοῦ εἶναι > 79

7. Περὶ τῆς οὐσίας > 85

8. Περὶ τῆς ἐννοίας > 100

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἡ φιλοσοφία τῆς Φύσεως.

9. Ἡ οὐσία τῆς φύσεως > 119

10. Ἡ Μηχανική > 124

11. Ἡ Φυσική > 128

12. Ἡ Ὄργανική > 133

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ φιλοσοφία τοῦ πνεύματος.

13. Εἰσαγωγή	Σελ. 143
------------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Τὸ ὑποκειμενικὸν πνεῦμα.

14. Ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος.	* 145
--------------------------------------	-------

Α') Ἀνθρωπολογία.

15. Ψυχὴ καὶ ἰδιότητες	* 147
16. Αἰσθησις καὶ συναίσθησις	* 151

Β') Φαινομενολογία.

17. Ἡ συνείδησις	* 156
18. Ἡ αὐτοσυνειδησία	* 162
19. Ὁ λόγος	* 167

Γ') Ψυχολογία.

20. Τὸ θεωρητικὸν πνεῦμα.	* 174
21. Τὸ πρακτικὸν πνεῦμα	* 180

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Τὸ ἀντικειμενικὸν πνεῦμα.

22. Ἡ ἐλευθερία καὶ τὸ δίκαιον	* 183
23. Μορφαὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δικαίου	* 185
24. Ἡ ἀτομικὴ καὶ ἡ κοινωνικὴ ἠθικὴ	* 189
25. Ἡ οἰκογένεια	* 193
26. Ἡ πολιτικὴ κοινωνία	* 197
27. Ἡ Πολιτεία. (Τὸ κράτος).	* 203
28. Φιλοσοφία τῆς τοῦ κόσμου ἱστορίας	* 214
29. Οἱ Ἀνατολικοὶ λαοὶ	* 225
30. Ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος	* 231
31. Ὁ Ῥωμαϊκὸς κόσμος	* 238
32. Ὁ Γερμανικὸς κόσμος	* 245

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Α') Τὸ ἀπόλυτον πνεῦμα.

33. Εἰσαγωγή	* 254
------------------------	-------

Ἡ φιλοσοφία τῆς τέχνης (Αἰσθητικὴ).

34. Ἡ θεωρία τοῦ ἰδεώδους	* 257
-------------------------------------	-------

35. Ἡ θεωρία τῶν τύπων τῆς τέχνης	Σελ. 272
α) Ἡ συμβολικὴ τέχνη	> 273
β) Ἡ κλασσικὴ τέχνη	> 280
γ) Ἡ ῥωμαντικὴ τέχνη	> 288
36. Ἡ θεωρία τῶν καλῶν τεχνῶν	> 296
α) Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ	> 297
β) Ἡ γλυπτικὴ	> 303
γ) Ἡ ζωγραφικὴ	> 312
δ) Ἡ μουσικὴ	> 318
ε) Ἡ ποίησις	> 323

Β') Ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας.

37. Ἡ ἔννοια τῆς θρησκείας. (Ἡ θρησκεία καθόλου).	> 333
α) Ὁ Θεός	> 341
β) Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν σχέσις τῆς συνειδήσεως	> 345
γ) Ἡ λατρεία	> 354
38. Αἱ ὠρισμένοι (πεπερασμένοι) θρησκεῖται	> 359
α) Ἡ ἄμεσος ἢ φυσικὴ θρησκεία	> 362
β) Αἱ θρησκεῖται τῆς οὐσίας ἢ τῆς φύσεως	> 367
γ) Μετάβασις εἰς τὴν θρησκείαν τῆς ἐλευθερίας	> 374
δ) Θρησκεῖται τῆς πνευματικῆς ἀτομικότητος	> 381
ε) Ἡ θρησκεία τοῦ κάλλους	> 387
ς) Ἡ θρησκεία τῆς σκοπιμότητος	> 394
ζ) Ἡ ἀπόλυτος θρησκεία (ἢ χριστιανικὴ)	> 398

Γ') Ἡ φιλοσοφία ἢ ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας.

39. Ἡ ἔννοια καὶ τὸ ἔργον τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας	> 411
40. Ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία	> 430
41. Ἡ φιλοσοφία τοῦ μέσου αἰῶνος	> 476
42. Ἡ φιλοσοφία τῶν νεωτέρων χρόνων	> 491

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

39. Κριτικὴ ἐπισκόπησις τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐγέλου.	> 531
α) Τὸ εἶναι	> 537
β) Ἡ οὐσία	> 538
γ) Ἡ ἔννοια	> 539

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΓΕΛΟΥ ΕΠΙ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ
ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΔΙΑΝΟΗΣΙΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

Ἐπίδρασις τοῦ Ἐγέλου ἐν Γερμανίᾳ.

1. Ἡ Σχολή τοῦ Ἐγέλου	Σελ. 579
2. Αἱ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ φιλοσόφου διαφωνίαι	» 594
3. Ἡ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰῶνος ἐπίδρασις τοῦ Ἐγέλου	» 620

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ἐγέλου ἐκτὸς τῆς Γερμανίας.

1. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν Γαλλίᾳ	» 657
2. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν Ἰταλίᾳ	» 669
3. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν Ὀλλανδίᾳ.	» 677
4. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν Ἀγγλίᾳ.	» 682
5. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν Ἀμερικῇ	» 706
6. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν Φιλλανδίᾳ	» 711
7. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν ταῖς Σλαυϊκαῖς χώραις.	» 718
8. Ὁ ἐγελισμὸς ἐν ἄλλαις χώραις καὶ μάλιστα ἐν Ἑλλάδι	» 757
9. Πίναξ ὄρων καὶ πραγμάτων ἐλληνικῶν	» 796
10. Πίναξ ξένων ὄρων καὶ πραγμάτων	» 803
11. Πίναξ κυρίων ὀνομάτων	» 806